

Program

Program för uppföljning och insyn
av verksamhet som utförs av privata
utförare

Styrdokument

Handlingstyp: Program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare

Diarienummer: KS/2016:74

Beslutas av: Kommunfullmäktige

Fastställersedatum: 2016-12-12

Dokumentansvarig: Tillväxt- och kompetensberedningen

Revideras: under varje mandatperiod

Följs upp av: Servicesektionen

Innehåll

1. Inledning och bakgrund	4
1.1 Kommunallagens krav på program.....	4
1.2 Definition av privat utförare.....	5
2 Kommunstyrelsens och nämndernas ansvar	5
3 Mål och riktlinjer	6
4 Uppföljning och kontroll	6
4.1 Uppföljningsansvar.....	6
4.2 Riktlinjer för uppföljning.....	7
4.3 Former för uppföljning.....	7
5 Allmänhetens insyn	9
6 Lagtext – kommunallagens nya regler	10

1. Inledning och bakgrund

1.1 Kommunallagens krav på program

Kommuner får enligt kommunallagen lämna över verksamhet till privata utförare. Kommunen är fortfarande ansvarig gentemot medborgarna för dessa verksamheter på samma sätt som för verksamhet som bedrivs i egen regi.

Kommunfullmäktige ska varje mandatperiod, enligt 3 kap 19 b § kommunallagen, anta ett program med mål och riktlinjer för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. Programmet ska också ange hur uppföljning ska ske samt hur allmänhetens insyn ska tillgodoses.

I Tranemo kommun omfattar programmet i tillämpliga delar även verksamhet utförd i kommunal regi samt i de kommunala bolagen. (Kommunallagens bestämmelser om allmänhetens insyn gäller även de kommunala bolagen.)

I respektive bolagsordning bör det framgå att de kommunala bolagen ska ge allmänheten insyn i sådan verksamhet som bolaget genom avtal lämnar över till en privat utförare.

Innehållet i programmet i form av t.ex. uppföljningskrav och riktlinjer för allmänhetens insyn påverkar endast förfrågningsunderlag och avtal i upphandlingar som ligger framåt i tiden.

Lagstiftarens mål för programmet är att:

- förbättra uppföljning och kontroll av privata utförare
- öka allmänhetens insyn i privata utförares verksamhet
- stimulera till ett strategiskt förhållningssätt när privata utförare anlitas.

1.2 Definition av privat utförare

Med privat utförare avses, enligt 3 kap. 18 c § kommunallagen, en juridisk person eller en enskild individ som har hand om en kommunal angelägenhet. En juridisk person är ett aktiebolag, handelsbolag, ekonomisk eller ideell förening eller stiftelse. Även idéburna organisationer och kooperativa föreningar kan vara privata utförare. Däremot avses inte delägda kommunala bolag eller kommunala stiftelser.

Kommunen är huvudman för en verksamhet både då verksamheten bedrivs av en upphandlad utförare och då verksamheten bedrivs av utförare i ett valfrihetssystem (LOV). Fristående förskolor och skolor är inte privata utförare utan är sina egna huvudmän och omfattas inte av 3 kap 18 c § kommunallagen.

2 Kommunstyrelsens och nämndernas ansvar

Enligt kommunallagen har kommunstyrelsen och nämnderna inom sitt verksamhetsområde ansvar för att se till att verksamheterna drivs enligt lagar, föreskrifter, mål och riktlinjer, att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten drivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detta gäller oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller utförs av en privat utförare.

I ansvaret ingår att följa upp och kontrollera verksamheten. Kommunstyrelsen har även ett särskilt ansvar för att leda, samordna och ha uppsikt över verksamheten i nämnder och kommunala företag. Uppsikten omfattar även verksamhet som lämnats över till privata utförare.

3 Mål och riktlinjer

De mål och riktlinjer som styr såväl kommunala som privata utförare är:

- de lagar, förordningar och föreskrifter som gäller eller kan komma att gälla för verksamheten
- de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställer genom budget, vision, strategisk plan och övriga fastställda styrdokument
- de mål och riktlinjer som kommunstyrelsen/nämnden fastställer för verksamheten genom internbudget och internkontrollplan.

Det är kommunstyrelsens eller varje nämnds ansvar att säkerställa att all verksamhet bedrivs i enlighet med angivna mål och riktlinjer. Dessa mål och riktlinjer ska framgå i de förfrågningsunderlag som utgör underlag för upphandlingen samt i de avtal som tecknas.

Övergripande krav som alltid ska ställas vid upphandling framgår av kommunens upphandlings- och inköspolicy.

4 Uppföljning och kontroll

4.1 Uppföljningsansvar

När en kommunal angelägenhet överlämnas till en privat utförare ska kommunen följa upp och kontrollera verksamheten (3 kap. 19 § kommunallagen) samt genom avtal tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över (3 kap. 19 a § kommunallagen). Det är kommunstyrelsen och varje nämnd som ansvarar för uppföljning och kontroll inom sitt ansvarsområde.

Uppföljningen har tre övergripande syften:

- kontrollera att verksamheten utförs i enlighet med förfrågningsunderlag, anbud och avtal
- utgöra ett underlag i kommunens kvalitetsarbete för att utveckla och förbättra verksamhet och tjänster till medborgarna
- säkerställa att verksamheten planeras och utförs i enlighet med gällande styrdokument.

Kommunstyrelsen och varje nämnd ansvarar för att uppföljningen regleras i de avtal som tecknas med varje utförare. Förfrågningsunderlag och avtal ska därför innehålla krav på att utföraren medverkar vid uppföljning av verksamheten. Det kan exempelvis gälla att utföraren ska lämna statistik och verksamhetsmått till kommunen och delta vid kommunens genomförande av uppföljning och utvärdering. Krav ska också finnas om att utföraren rapporterar nödvändiga uppgifter till nationella register eller andra myndigheter. Kommunen ska vid begäran till den privata utföraren få ta del av inkomna synpunkter från brukare.

4.2 Riktlinjer för uppföljning

Kommunstyrelse och nämnd ska utifrån detta program utarbeta riktlinjer för när och på vilket sätt avtal och verksamhet ska följas upp i enlighet med kommunens kvalitetsarbete. Riktlinjerna ska omfatta samtliga utförare oavsett driftsform, dvs. även verksamhet i kommunal regi.

Riktlinjerna ska innehålla:

- en sammanfattande beskrivning av uppföljningsansvaret
- vad som ska följas upp, t.ex. nyckeltal, mål
- vilka former av uppföljning som ska användas
- vem som ansvarar för att genomföra uppföljningen
- tidsplan / årshjul
- former för rutin och återkoppling av resultat till kommunstyrelse, nämnd, utförare och allmänhet.

Uppföljningen av verksamheten ska genomföras på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt. Resultaten av genomförd uppföljning dokumenteras och redovisas i enlighet med kommunens kvalitetsarbete.

En sammanfattande övergripande uppföljning av den totala verksamheten oavsett utförare redovisas i kommunens årsredovisning.

4.3 Former för uppföljning

Uppföljning av privat utförd verksamhet kan ha olika utgångspunkter och uppföljningen behöver anpassas till den verksamhet som bedrivs. Detta innebär att kommunstyrelsen eller nämnden måste ta ställning till vilken/vilka typer av uppföljning som ska användas, liksom frekvens och omfattning. I de fall där uppföljning och tillsyn är reglerat i lag, styr detta vilka typer av uppföljning som

är möjlig. Nedan framgår generella uppföljningsformer som även bör omfatta verksamhet utförd i egen regi där det är lämpligt.

- Uppföljning av kommunens måldokument syftar till att följa upp om verksamheten bedrivs och utvecklas i linje med fastställda mål. Uppföljningen görs i enlighet med kommunens uppföljning i samband med årsrapporten.
- Regelbunden och riktad uppföljning inklusive avtalsuppföljning syftar till att kontrollera att verksamheten arbetar utifrån avtal, lagar och regler. Uppföljning bör även göras av verksamhet i egenregi med avseende på uppdrag, lagar och regler.
- Granskning av den privata utförarens årsredovisning och verksamhetsberättelse.
- Brukaruppföljning/individuppföljning syftar sammanfattningsvis till att följa upp brukarnas upplevelser av den verksamhet som bedrivs och/eller kontrollera att enskild som får någon insats från kommunen får rätt stöd i överensstämmelse med eventuella beslut.
- Beakta inkomna synpunkter som berör aktuell verksamhet (kommunens synpunktshantering samt synpunkter som har inkommit till den privata utföraren).
- Oanmälda besök och stickprovskontroller syftar till att ge en översiktlig bild av förhållanden i en verksamhet.
- Uppföljning av ekonomisk status syftar till att identifiera utförare som riskerar att komma på ekonomiskt obestånd. Detta ger möjlighet att ha beredskap för att hantera eventuella förändringar i verksamheten.

5 Allmänhetens insyn

Kommunstyrelsen och varje nämnd ska i avtal med privata utförare tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnats över till en privat utförare (3 kap. 19a § kommunallagen). Detta sker genom att en klausul om allmänhetens insyn finns med i förfrågningsunderlag och avtal.

Utföraren är skyldig att lämna information som möjliggör för allmänheten att få insyn i hur verksamheten utförs när kommunen begär det. Kommunens begäran ska i normalfallet vara skriftlig. Kommunen ska precisera vilken information som efterfrågas. Informationen ska, om inte annat avtalats, lämnas i skriftlig form av den privata utföraren. Informationen ska ha koppling till upphandlingen och den verksamhet som upphandlas och inte ställa högre krav än vad som är rimligt.

Utföraren behöver inte lämna uppgifter om utlämnandet strider mot lag eller annan författning eller om uppgifterna kommer att omfattas av sekretess hos kommunen. Den information som lämnas till kommunen ska inte anses utgöra företagshemligheter enligt lag (1990:409) om skydd för företagshemligheter.

6 Lagtext – kommunallagens nya regler

3 kapitlet

17 § Om en kommun eller ett landsting med stöd av 16 § lämnar över vården av en kommunal angelägenhet till ett helägt kommunalt bolag, ska fullmäktige... se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare.

18 c § Med en privat utförare avses en juridisk person eller en enskild individ som har hand om vården av en kommunal angelägenhet enligt 16 §. Med en privat utförare avses inte ett hel- eller delägt kommunalt bolag och inte heller en sådan stiftelse eller förening som avses i 18 b §.

19 § När vården av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare ska kommunen respektive landstinget kontrollera och följa upp verksamheten.

19 a § Om en kommun eller ett landsting sluter avtal med en privat utförare, ska kommunen respektive landstinget genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över.

19 b § Fullmäktige ska för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. I programmet ska det också anges hur fullmäktiges mål och riktlinjer samt övriga föreskrifter på området ska följas upp och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses.